

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ПАПЕРОКРУЧЕННЯ»

*Круглик Л. Ю., завідувач лабораторії
інтелектуальної творчості відділу
науково-технічної творчості КПДЮ.*

*Белоглазова Н. В., начальник відділу
змісту позашкільної освіти
відділення змісту позашкільної освіти
та виховної роботи*

Інституту інноваційних технологій і змісту освіти;

*Дейдши Л.А., науковий співробітник
відділу змісту позашкільної освіти
відділення змісту позашкільної освіти
та виховної роботи*

Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Паперокручення – це мистецтво виготовлення плоских або об’ємних композицій зі скручених в спіральки, довгих і вузьких, смужок паперу. З таких паперових спіралей створюють квіти та візерунки, які потім використовують зазвичай для прикраси листівок, альбомів, подарункових упаковок, рамок для фотографій та ін.

Під час підготовки програми були враховані основні вимоги чинного законодавства в галузі освіти, матеріали Інтернет-ресурсів, книги вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені дитячій художній творчості.

Навчальна програма реалізується в гуртках художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю і орієнтована на дітей молодшого та середнього шкільного віку.

Програма розрахована на два роки навчання:

початковий рівень (1 рік навчання) – 144 години (4 години/тиждень);

основний рівень (1 рік навчання) – 216 годин (6 годин/тиждень).

Кількісний склад навчальної групи – 10-15 осіб.

Мета програми: створення умов для творчої самореалізації дітей через виготовлення декоративних виробів з використанням техніки паперокручення; формування предметно-перетворювальної компетентності.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- формування в межах вікових можливостей узагальнених способів (алгоритмів) творчої діяльності з дотриманням безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів;

- розвиток творчих здібностей, елементів графічної грамоти, вмінь працювати в команді та навичок виконання операцій із ручних технік обробки паперу;
- набуття досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій;
- виховання в гуртківців ціннісного ставлення до себе як суб'єкта ціннісно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці, трудових традицій українського народу та інших народів світу.

Зміст програми визначається змістовними лініями: ручна обробка паперу та декоративно-ужиткове мистецтво. Результатом реалізації зазначених змістовних ліній буде сформована в гуртківців предметно-перетворювальна компетентність, яка в межах вільних можливостей дасть змогу їм самостійно розв'язувати предметно-практичні та побутові проблеми.

Навчальний матеріал програми диференціюється за видами діяльності, які поступово ускладнюються залежно від просторово-предметних характеристик виготовлення виробів (на площині, об'ємних, з елементами творчості). Види практичної діяльності диференціюються упродовж навчального року та ускладнюються через добір об'єктів праці з урахуванням вікових особливостей вихованців гуртка. Теоретичні заняття чергуються із практичною роботою, якій надається значна перевага.

Окремі елементи загальних тем навчальної програми: організація робочого місця, безпека життя, користування інструментами та матеріалами, самообслуговування тощо є наскрізними. Отримані вихованцями знання, сформовані вміння та навички розвиваються на кожному занятті та в повсякденному житті.

Повторення раніше вивченого матеріалу дасть можливість гуртківцям глибше засвоїти програму, стимулювати розвиток пам'яті, а дітям, які щойно прийшли, швидше адаптуватися до роботи в гуртку.

Для отримання належного результату та досягнення поставленої мети педагогу доцільно застосовувати різноманітні форми та методи, які можна варіювати залежно від рівня навчання: бесіда, розповідь-пояснення, дискусія, інструктаж; пробні вправи, тренувальні вправи, індивідуальні та творчі завдання; виконання за зразком під керівництвом педагога; демонстрація наочного навчання; порівняльний аналіз, моделювання кінцевого очікуваного результату, колективної творчої діяльності, пізнавальні конкурси, ігри тощо.

Для оцінки рівня знань і роботи вихованця передбачено такі форми контролю: опитування, захист творчої роботи, виконання контрольних вправ, участь у конкурсах, виставках, змаганнях.

З метою розвитку та підтримки обдарованих та талановитих вихованців, здобуття ними практичних навичок і для задоволення їхніх потреб у професійному самовизначенні, програма передбачає індивідуальне навчання, яке організовується відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, що затверджене наказом Міністерства освіти і науки від 11.08.2004 № 651 (зі

змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки від 10.12.2008 № 1123).

Навчально-тематичні плани мають орієнтовний характер, за необхідністю їх можна доповнити, внести зміни. Враховуючи інтереси вихованців, їх кількість у групі, стан матеріально-технічного забезпечення, педагог може змінювати кількість теоретичних і практичних занять (залежно від того, як швидко та якісно вихованці набувають практичних навичок), а також самостійно обирати один або кілька напрямів роботи гуртків основного рівня, враховуючи обсяг часу, що передбачений типовими навчальними планами.

Перелік обладнання у програмі подано як орієнтовний відповідно до можливостей навчального закладу.

Початковий рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	2	4
Розділ 1. Основи паперокручення	8	72	80
1.1. Теоретичні основи паперокручення	2	4	6
1.2. Базові елементи паперокручення	2	10	12
1.3. Прості композиції	2	38	40
1.4. Тематичні композиції	2	20	22
Розділ 2. Цікаве паперокручення	6	38	44
2.1. Паперокручення-мозаїка	2	18	20
2.2. Нетрадиційні техніки паперокручення	2	12	14
2.3. Декорування й оздоблення виробу	2	8	10
Розділ 3. Проектування та виготовлення виробу	2	10	12
Підсумок	–	4	4
Разом:	18	126	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (4 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Зовнішній вигляд вихованців, форма одягу. Правила безпеки. Організаційні питання. Організація робочого місця.

Історія паперокручення. Основні та допоміжні інструменти та матеріали. Папір. Техніка, секрети, види та типи паперокручення. Європейська версія паперокручення. Майстри сучасності.

Практична частина. Віртуальна екскурсія на художню виставку робіт майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Опанування технології вирізування смужок паперу. Виконання елементарних вправ на скручування смужок.

Розділ 1. Основи паперокручення (80 год)

1.1. Теоретичні основи паперокручення (6 год)

Теоретична частина. Композиція. Закони композиції. Засоби гармонізації композиції. Види композиції.

Поняття стилізації. Принципи стилізації.

Графічний малюнок і колірна варіативність. Ахроматична та хроматична кольорові гами. Гармонійні співвідношення кольорових груп. Ритми планів. Колірна домінанта. Кольорові асоціації.

Практична частина. Створення стилізованого зображення рослин та тварин на основі обраної реальної форми. виготовлення найпростіших сувенірів: яблуко, виноградне гроно, метелик, жук.

1.2. Базові елементи паперокручення (12 год)

Теоретична частина. «Вільна спіраль», «щільна спіраль», «сердечко», «ріжки», «завиток», «гілочка», «крапля», «око», «квадрат», «ромб», «трикутник», «стрілка», «півмісяць», «конус», «зірка», «пташина лапка», «вусики», «трубочки», «помпони».

Практична частина. Опанування технології виготовлення базових елементів паперокручення.

Комбінування однакових деталей. виготовлення простих плоских фігурок: колобок, квітка, павук, черепаха, ріпка, метелик, ялинка, рибка, грибок, краб, сонце.

1.3. Прості композиції (40 год)

Теоретична частина. Паперокручення і аплікація. Види аплікації. Інструменти та матеріали.

Орнамент. Види орнаменту. Орнаментальні візерунки. Симетрія, ритм. Призначення орнаменту.

Практична частина. Перегляд фото- та лаузуларіалів із виготовлення простих плоских виробів у техніці паперокручення (сонце, квіти, звірята, листочки, плоскі дерева, ялинкові прикраси, сніжинки, магніти на холодильник тощо).

виготовлення простих плоских виробів: колосок жита, пшениці, проса, вівса; ялина, сосна, дуб, верба, береза, пальма; горобець, сорока, сова, папуга, гусак, пінгвін, півень.

Створення простих візерунків та орнаментів (за власним задумом).

Опанування технології виготовлення аплікації. Створення простих композицій з плоских моделей (осінній листок, дерево, квітка, новорічна ялинка, пташка, жар-птиця тощо).

1.4. Тематичні композиції (22 год)

Теоретична частина. Поняття тематичної композиції. Закони перспективи.

Практична частина. Виготовлення тематичних композицій «Зима», «Весна», «Літо». «Осінь». Символіка українських народних календарно-обрядових свят.

Виготовлення ялинкових прикрас, вітальних листівок (за власним задумом).

Розділ 2. Цікаве паперокручення (44 год)

2.1. Паперокручення-мозаїка (20 год)

Теоретична частина. Техніка паперокручення в скрапбукінгу, витинанці, лаузула, аплікації, лаузула та паперопластиці.

Мозаїка з паперу. Паперокручення-мозаїка. Модульна мозаїка, її особливості.

Практична частина. Творча зустріч з художниками, народними майстрами та майстрами паперокручення. Презентація робіт майстрів витинанки, лаузула, аплікації, квілінгу, паперопластики; робіт, виконаних поєднанням різних технік роботи з папером.

Оволодіння технологією виготовлення композицій в техніці модульної мозаїки.

2.2. Нетрадиційні техніки паперокручення (14 год)

Теоретична частина. Паперокручення «на гребінці». Паперокручення із серветок.

Практична частина. Опанування технології виготовлення композицій в нетрадиційних техніках паперокручення. Виготовлення сюжетних та тематичних композицій.

2.3. Декорування та оздоблення виробу (10 год)

Теоретична частина. Види оздоблення. Секрети оздоблення.

Практична частина. Добір матеріалів для оздоблення. Підготовка основи. Кріплення оздоблювальних елементів на основу. Специфіка догляду за виробами.

Розділ 3. Проектування та виготовлення виробу (12 год)

Теоретична частина. Постановка проблеми. Визначення завдання для виконання виробу. Робота з інформаційними джерелами. Створення банку ідей. лаузула виробу.

Практична частина. Вивчення зразків та наочних посібників, готових виробів. Аналіз та систематизація інформації. Розроблення ескізного малюнка виробу. Технологічна послідовність виготовлення виробу. Створення

композиції, індивідуальних і колективних творчих проектів з поєднанням різноманітних технік роботи з папером. Контроль якості готового виробу.

Розробка реклами. Презентація виробу.

Підсумок (4 год)

Підведення підсумків роботи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- історію виникнення та розвитку мистецтва паперокручення;
- основні види та техніки, основні форми паперокручення;
- правила користування інструментами та матеріалами, правила техніки безпеки;
- правила організації робочого місця та часу;
- прийоми роботи в техніці простого паперокручення;
- основні поняття симетрії, ритму;
- закони перспективи;
- правила декорування й оздоблення виробів;
- техніку паперокручення-мозаїки.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- користуватися інструментами, працювати з різними видами паперу;
- читати схеми;
- виготовляти вироби у відповідності запропонованим схемам;
- складати схеми виготовлення власних виробів;
- відтворювати стилізовані орнаменти в площинній композиції, аплікації на картоні, папері, тканині, дерев'яній поверхні;
- створювати площинні аплікації з елементами творчості;
- охайно працювати й оформляти вироби із дотриманням чистоти та порядку на робочому місці.

Вихованці мають набути досвід:

- використання різних технік обробки паперу;
- виготовлення виробів в техніці паперокручення за схемами та зразками;
- застосування одержаних знань в різних видах діяльності.

Основний рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	2	34
Розділ 1. Основи паперокручення	4	78	82

1.1. Складний паперокручення	2	38	40
1.2. Об'ємні композиції	2	40	42
Розділ 2. «Дизайнерське» паперокручення	8	90	98
2.1. Дизайн побуту	2	48	50
2.2. Дизайн головних уборів	2	18	20
2.3. Дизайн біжутерії	2	14	16
2.4. Топіарій	2	12	14
Розділ 3. Проектування та виготовлення виробу	2	24	26
Підсумок	–	6	6
Разом:	16	200	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (4 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. правила поведінки в колективі. Зовнішній вигляд вихованців, форма одягу. Дотримання правил безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Виготовлення колективного панно поєднанням різноманітних технік роботи з папером на тему: «Жіночі образи в техніці паперокручення».

Розділ 1. Основи паперокручення (82 год)

1.1. Складне паперокручення (40 год)

Теоретична частина. Поняття складного, об'ємного та петельного паперокручення. Схеми виробів. Ажурні композиції.

Практична частина. Оволодіння методикою виготовлення виробів у техніці складного паперокручення.

Виготовлення бахромчатих та подвійних бахромчатих квітів; букетів квітів; складних ажурних конструкцій.

Виготовлення панно, композицій, фігурок тварин на каркасі в техніці складного паперокручення.

1.2. Об'ємні композиції (42 год)

Теоретична частина. Поняття об'ємного паперокручення. 3-D листівки.

Практична частина. Виготовлення різноманітних фігурок для пальчикового театру (тварин, комах, птахів, людей, казкових героїв тощо); складних об'ємних моделей (дерева, писанки, композиції, архітектурних споруд); листівок, панно. Виготовлення новорічних кульок.

Розділ 2. «Дизайнерське» паперокручення (98 год)

2.1. Дизайн побуту (50 год)

Теоретична частина. Поняття дизайну. Історія дизайну. Види та основні категорії дизайну. Корисні речі з паперу в побуті.

Практична частина. Виготовлення виробів для прикрашання інтер'єру будинку: ваз для квітів, цукерниць, абажурів, фоторамок, кошків, підставок, серветниць, скарбничок, фруктовок, кашпо, іграшок, паперовий декор тощо).

2.2. Дизайн головних уборів (20 год)

Теоретична частина. Види жіночих головних уборів, їх призначення.

Практична частина. Опанування технології виготовлення жіночих капелюшків в техніці паперокручення. Моделювання жіночих капелюшків.

2.3. Дизайн біжутерії (16 год)

Теоретична частина. Поняття біжутерії. Історія створення та основні види біжутерії: намисто, шпильки, сережки, браслети, каблучки.

Практична частина. Перегляд фотоматеріалів, ілюстрацій із зображенням біжутерії.

Розробка ескізу. Виготовлення біжутерії (за власним задумом).

2.4. Топіарій (14 год)

Теоретична частина. Європейське дерево або дерево щастя. Призначення топіарію.

Практична частина. Перегляд відеоматеріалів з виготовлення топіарій. Оволодіння технологією виготовлення дерева щастя. Виготовлення топіарію із серветок «Троянда», «Ромашковий топіарій».

Розділ 3. Проектування та виготовлення виробу (26 год)

Теоретична частина. Постановка проблеми. Визначення завдання для виконання виробу. Робота з інформаційними джерелами. Створення банку ідей. Клаузура виробу.

Практична частина. Вивчення зразків та наочних посібників, готових виробів. Аналіз та систематизація інформації. Розроблення ескізного малюнка виробу. Технологічна послідовність виготовлення виробу. Створення композиції, індивідуальних і колективних творчих проектів із поєднанням різноманітних технік роботи з папером. Контроль якості готового виробу. Розробка реклами. Презентація виробу.

Підсумок (6 год)

Підведення підсумків роботи за рік. Виставка робіт вихованців.

ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Вихованці мають знати і розуміти:

- прийоми обробки паперу для створення об'ємних форм;

- прийоми поєднання різних технік: оригамі, декупажу, витинанки, паперокручення;
- поняття про цілісність, виразність, рівновагу, контраст у композиції;
- послідовність дій під час виготовлення й оздоблення об'ємних робіт у техніці паперокручення (контурне, петельне);
- прийоми й особливості модульної мозаїки;
- способи оздоблення та кріплення елементів об'ємних форм;
- прийоми виготовлення декоративних композицій і панно для оформлення інтер'єрів.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- відтворювати індивідуальний задум у дизайнерських проектах;
- впевнено моделювати та конструювати об'ємні роботи за інструкцією, авторські моделі;
- працювати з кольором, виготовляти ексклюзивні подарунки та листівки;
- поєднувати різні техніки паперопластики;
- виготовляти різноманітні композиції в техніці паперокручення;
- економно використовувати матеріал.

Вихованці мають набути досвід:

- поєднання різних технік обробки паперу;
- виготовлення виробів в техніці паперокручення за схемами та зразками;
- застосування одержаних знань в різних видах діяльності.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Найменування обладнання	Кількість
1	Набори паперових смужок 7 мм	15 шт
2	Набори паперових смужок 3 мм	15 шт
3	Білий і кольоровий папір щільністю 280–300 г, тонкий кольоровий картон, кольоровий гофрований папір, рисовий або шовковичний папір (напівпрозорий)	по кількості членів гуртка
4	Канцелярська ключа двобічна стрічка	15 шт
5	Клей-пістолет	15 шт
6	Канцелярський клей-олівець	15 шт
7	Клей ПВА	15 шт
8	Циркуль	15 шт
9	Гумка	15 шт
10	Олівець	15 шт
11	Канцелярський ніж	15 шт
12	Шило	15 шт

13	Лінійка	15 шт
14	Пінцет	15 шт
15	Лінійка з круглими отворами	15 шт
16	Швацькі шпильки	15 шт
17	Фігурні пробивачі	5 шт
18	Маркер	15 шт
19	Фігурні ножиці	15 шт
20	Ножиці	15 шт
21	Комп'ютер	5 шт
22	Smart-дошка	1 шт

ЛІТЕРАТУРА

1. Автореферат «Формування художньої культури підлітків у центрах дитячої творчості» [Електронний ресурс]: [сайт] Українські реферати. — Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/159401>
2. Афонькин С., Афонькина Е. Игры и фокусы с бумагой. — М.: Рольф Аким, 1999.
3. Богатеева З. Чудесные поделки из бумаги. — М.: Просвещение, 1991.
4. Веремійчик І. Граючись, вчимося. — Тернопіль: Мальва, 2002.
5. Волобуєва Т. Розвиток творчої компетентності школярів. — Харків: Вид. група «Основа», 2005.
6. Волшебный мир увлечений [Електронний ресурс]: [сайт] Форум. — Режим доступу: hobbyland.com.ua
7. Дипломна робота «Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва» [Електронний ресурс]: [сайт] Українські реферати. — Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/27/41628>
8. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; за заг. ред. Л. Т. Левчук. — К.: Вища шк., 1997.
9. Зайцева А. Искусство квиллинга. Магия бумажных лент. — М.: Эксмо. — 2009.
10. Закон України «Про освіту» // Освіта України. — 1996. — № 123.
11. Закон України «Про позашкільну освіту» // Урядовий кур'єр. — 2000. — № 25.
12. Квілінг [Електронний ресурс]: [сайт] Трудове навчання. — Режим доступу: <http://trudove.org.ua/category/m-tki/kv-l-ng>
13. Клуб оригами [Електронний ресурс]: [сайт] Здолбунівська районна станція юних техніків. — Режим доступу: www.origami.ru
14. Мейстер Н. Бумажная пластика. — М.: Астрель, 2001.

15. Образовательная программа дополнительного образования детей «Искусство квиллинга» (создание композиций из бумажных лент) [Электронный ресурс]: [сайт] Социальная сеть работников образования. — Режим доступа: <http://nsportal.ru/shkola/dopolnitelnoe-obrazovanie/library/gou-sosh-no-854-programma-dopolnitelnogo-obrazovaniya-detey>
16. Оригами в Украине [Электронный ресурс]: [сайт] Сайт про древнее искусство складывания фигурок из бумаги. — Режим доступа: origami.in.ua
17. Положення про позашкільний навчально-виховний заклад // Інф. зб. Міносвіти України. — 1994. — № 9.
18. Програма гуртка квілінгу [Електронний ресурс]: [сайт] Здолбунівська районна станція юних техніків. — Режим доступу: http://zdolbsut.at.ua/load/programa_gurtka_kvilingu/1-1-0-7
19. Програми з позашкільної освіти. Науково-технічний напрям. Випуск 1. — К.: Грамота, 2007.
20. Реферат «Наочно-образне мислення в навчальній діяльності першокласників» [Електронний ресурс]: [сайт] ua-referat.com. — Режим доступу: <http://ua-referat.com> / Використання_художньої_творчості_в_процесі_навчання_дітей_
21. Рукотвори [Електронний ресурс]: [сайт] Рукотвори. Народне мистецтво online. — Режим доступу: <http://rukotvory.com.ua>
22. Скрапбукинг [Електронний ресурс]: [сайт] Інформаційний портал про скрапбукинг. — Режим доступу: <http://scrap-info.ru/>
23. Сухаревська О. Іграшки з гофрованого паперу. — Полтава, 1999.
24. Трошина Лариса Сергеевна. Програма кружка «Квиллинг — бумажное кружево» [Електронний ресурс]: [сайт] Методический центр [numi.ru](http://www.numi.ru): научные, учебные и методические издания. — Режим доступу: <http://www.numi.ru/fullview.php?id=14583>
25. Уолтер Х. Популярный квиллинг. Цветы. Птицы. Животные из бумажных лент. — М.: Ниола-Пресс, 2008.
26. Уолтер Х. Узоры из бумажных лент. — М., 2009.
27. Уолтер Х. Цветы из бумажных лент. Практическое руководство. — М., 2009.
28. Фотопрезентації виставок [Електронний ресурс]: [сайт] Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття. — Режим доступу: <http://hutsul.museum/>
29. Чіотті Д. Оригинальные поделки из бумаги. — М.: Мир книги, 2007.
30. Чіотті Д. Узоры из бумажных лент. — М.: Мир книги, 2009.

